

De Schaakclinic van SV de Toren Arnhem

Per school is er per jaar 1 keer een mogelijkheid voor een gratis schaakclinic. Normaal vergt het circa 10 lesuren om alle spelregels van het schaken te leren en ze redelijk te kunnen toepassen.

De eenmalige schaakclinic beoogt dat kinderen in ieder geval na de eerste keer een schaakpartij met ietwat vereenvoudigde regels kunnen spelen.

Alle kinderen kunnen meedoen. Er is een zekere voorkeur voor kinderen uit groep 5/6. Gebleken is dat zij het aan kunnen en voor de school betekent het dat deze kinderen eventueel meerdere jaren op school verder kunnen spelen. Via hen kunnen dan andere kinderen spelenderwijs het schaken leren. Een schaakclinic voor groep 8 is overigens wel mogelijk.

Omvang van de groep kinderen: maximaal 30 kinderen.

Duur clinic: 2,5 uur evt. 3 uur.

Materiaal: borden/stukken wordt door SV de Toren Arnhem beschikbaar gesteld voor de clinic.

Afspraken voor dag en tijdstip van de schaakclinic zijn te maken met Peter Lincewicz van Analyseer Schaakopleidingen (hij geeft als gediplomeerd schaaktrainer ook meestal de schaakclinic) via de telefoon 026-3812505 of 06-53361011 of per email wap.lincewicz@hccnet.nl

A: De clinic start met een half uur les.

Klassikale opstelling van het leslokaal is daarvoor gewenst. Handig is er voor te zorgen dat direct na de les telkens 2 banken snel aaneen zijn te schuiven met aan weerszijden een stoel, zie ook ad B .

In de schaakles wordt de kinderen uitgelegd hoe de schaakstukken mogen gaan en slaan op het schaakbord. Omdat dit best complex is om te onthouden krijgen alle kinderen een "geheugensteun" naast het bord. De school mag een kopie daarvan houden voor intern gebruik

Als de kinderen de zetten die de schaakstukken mogen doen al vooraf hebben geleerd (hoeft niet, maar wordt soms spontaan door leraren voorbereid als voorpret) dan is een kwartier les evt. al voldoende en wordt er wat meer aandacht aan het lastige begrip "schaakmat" gegeven. Voor kinderen die nog niets van schaken weten, wordt het begrip "schaakmat" alleen aangeleerd via de afspraak dat de Koning nooit mag worden geslagen, maar "gevangen" moet worden genomen. Na 4 partijen komt het voor dat dat enkele kinderen ook al lukt!

Daar komt dan uiteraard een extra pluim voor!

Voor de les kan en wordt vaak gebruik gemaakt van een smartboard. Mits daar een USB-stick met het lesprogramma op aangesloten kan worden dan lukt dit goed.

Een enkele keer lukt dit niet, afhankelijk van de instellingen van het smartboard/schoolnetwerk. Handig is dit voorafgaande aan de les uit te kunnen testen.

Als alternatief heb ik altijd eigen beamer + laptop beschikbaar waarop door mij de les altijd kan worden gegeven.

B: Toernooi spelen: 2 uur.

Over het algemeen worden 2 schoolbanken tegen elkaar geschoven, waarop het schaakbord kan liggen, met wat ruimte voor de geslagen stukken.

Met de kennis vergaard in het half uur les kan direct een echt schaaktoernooi van circa 5 ronden/schaakpartijen worden gespeeld door de kinderen. Dit vergt circa 2 uur.

De computer deelt de partijen per ronde automatisch in, waarbij na elke ronde de kinderen die tot dan toe het meest wonnen tegen elkaar worden ingedeeld.

Net zo bij de verliezers, zodat iedereen na 5 ronden wel een partij heeft kunnen winnen meestal.

Bij de partijen die niet via mat worden beslist (in het begin zijn dat soms alle partijen) telt de waarde van de veroverde stukken als uitslag.

In de schaakles wordt dit uitgelegd en op de geheugensteun staat die waarde ook.

Vooraf moet ik voor een soepele indeling van de wedstrijden door de computer wel alle namen van de kinderen (voor en achternaam) krijgen, zodat die alvast kunnen worden ingevoerd. Als kinderen toch (deels) afwezig zijn (ziekte of andere redenen) dan graag direct voorafgaand aan de clinic melden, opdat de computer deze kinderen niet indeelt. Anders maakt de computer rare onmogelijke indelingen of de uitslagen kunnen niet worden ingevoerd.

Dat wijzigen van de deelnemers is snel te regelen, mits voorafgaand aan de schaakles bekend.

Slot:

Na het toernooi is er een eindstand. De kinderen zetten de stukken na de laatste partij nog 1 keer op, waarna de stukken en borden worden opgeruimd.

Het is daarna gebruikelijk dat de school zelf voor wat kleine prijsjes voor de nrs 123 of het 1e meisje en de 1e jongen of zo, kan zorgen als beloning.

Maar uiteraard is er de pluim voor iedereen, dat hij/zij al een echt schaaktoernooi toernooi heeft gespeeld.

Als kinderen zelf hebben uitgevonden hoe je een Koning "gevangen" kunt nemen (gebeurt soms in de laatste ronden zelfs bij echte beginners) dan is er een nog grotere succes-ervaring.

Alle kinderen krijgen een klein strookje met wat tips voor wie nog meer van schaken wil leren (zie onderaan de tekst) of zelfs op een schaakclub zou willen gaan. Dat kan SV de Toren zijn op vrijdagavonden maar kan ook ASV zijn, dat een kleinere maar gezellige jeugdschaakafdeling heeft op de donderdagavonden.

De school mag de geheugensteun kopiëren om op school te gebruiken.

Op sommige scholen nemen meehelpende ouders wat foto's van het gebeuren en uiteraard krijgt de school de beschikking over de einduitslag, die evt. met wat foto's gepubliceerd kan worden op de schoolsite. Overigens een extraatje, dat niet altijd plaats vindt.

Daarmee is de schaakclinic ten einde als eenmalige gebeurtenis.

Vervolg?

Wat als de school schaken echt wil introduceren als een onderdeel van het lesprogramma?

De waarde van schaken voor de cognitieve ontwikkeling van een kind is het overwegen waard.

De sociaal-emotionele waarde (leren tegen verlies te kunnen, leren dat je moet oefenen om beter te worden, leren omgaan met onsportief gedrag) evenzeer.

De clinic is mede bedoeld over deze waarde kennis te verspreiden.

Het spelen van schaakpartijen is naast theoretische instructielessen en oefeningen zeer belangrijk voor het aanleren van de zogenaamde "bordvisie", het ruimtelijke overzicht over het complexe geheel van 64 velden en 32 stukken.

Een schaker leert keuzes te maken uit de vele mogelijkheden bij elke zet. Dat is wellicht de voornaamste reden dat kinderen die (een jaar) leren schaken significant beter scoren op het CITO-onderdeel informatieverwerking. Maar ook op rekenen en taal scoren kinderen, die leren schaken hoger.

Een wetenschappelijk onderzoek daar naar van Karel van Delft

<http://home.hccnet.nl/wap.lincewicz/schoolschaak/schakenalsleervak.pdf> toonde dat al aan.

Een school die schaken in het lesprogramma heeft, vertelt op haar site

<http://www.schoolreuzenhoek.nl/othene/> met trots dat de school beter scoort op de CITO dan het landelijk gemiddelde.

Zoals de serie Breingeheim <http://www.tvopjepc.nl/programma/1863> van omroep MAX recent liet zien is bij de ontwikkeling van het kindere brein oefening, die leidt tot het verbeteren van de "paden" in de kinderhersenen erg belangrijk. Leren schaken en schaakpartijen spelen draagt daar spelenderwijs toe bij.

Het strookje dat de kinderen na afloop van een clinic krijgen, vermeldt een internet-mogelijkheid om zelfstandig te leren schaken. Vele van de beste jeugdschakers (SV de Toren heeft vele Nederlandse jeugdkampioenen in de gelederen) hebben er goede auto-didactische vaardigheden mee ontwikkeld.

Op school is het mogelijk via de huur van de SpeelZ-kist het benodigde materiaal (borden en stukken, aangepast aan de grote van 1 schoolbank) te huren voor een jaar. Na 3 jaar huren wordt de kist zelfs eigendom van de school.

Belangrijker is dat de kist elk jaar voor 10 kinderen lesmateriaal verschaft in de vorm van een stap1-werkboek + het chess tutor-lesprogramma voor stap 1 (of stap 2) Deze laatste wordt door de schaakbond/speelZ op naam van het kind toegestuurd voor thuisgebruik .

Maar de school kan ook een legaal eigen exemplaar van de chess tutor aanschaffen voor gebruik op school.

De chess tutor is recent vernieuwd en maakt het kinderen mogelijk om zelfstandig instructielessen te volgen en bijbehorende oefeningen te maken. Daarnaast biedt hij anders dan de vorige versies gelegenheid om op beginnersniveau tegen de computer te schaken.

De voordelen van het live-schaken tegen andere kinderen zijn evident. De computer dient slechts als hulpbron en leermiddel, naast de live-schaaklessen en de uitwisselingen van gedachten daarover tijdens een groepsles van een leraar.

De chess tutor maakt het overigens voor elke PABO-leraar qua theorie mogelijk om er zelf schaakles mee te gaan geven. De oefeningen over elk thema worden er in vooraf gegaan door een instructieles, die door een leraar ook kan worden gebruikt.

De speelZ-kist bevat ook het handboek voor stap 1 van de officiële lesmethode van de Nederlandse schaakbond, de zogenaamde stappenmethode + een door een PABO-lerares herschreven beknoptere versie daarvan .

Eventueel is het mogelijk voor meerdere belangstellende leraren een cursus te organiseren.

Bijlage:

Tekst van strookje voor de kinderen die meededen aan een schaakclinic:

Vond je het leuk om te leren schaken ? Wil je er nog meer van weten?

*Dan is er de site van **Jeroen Vuurboom**, de **jeugdschaakpagina**, Google dat en je vindt de site zeker.*

Je kunt er veel meer leren over schaken. Bijvoorbeeld leren hoe je een herdersmat kunt geven en ook oefeningen maken waarmee je beter gaat schaken.

Natuurlijk kun je ook bij een schaakclub gaan spelen. In Arnhem spelen jeugdschakers bij De Toren op vrijdagavond (www.schaakverenigingdetoren.nl) en bij ASV op donderdagavond (www.asv-schaken.nl)